

گفت‌وگوی «ایران» با استاد مجید انتظامی موسیقیدان، آهنگساز و رهبر ارکستر، به بهانه اجرای کنسرت «همراه با خاطره‌ها»

جنگ به من درس‌های بسیاری آموخت

● گفت‌وگو

نداسیجانی

خیرنگار

اواخرشهریومراه ۱۴۰۱ بود. بعد ازظهر یکی از همان روزها، میهمان خانه استاد انتظامی بودم. دیداری به بهانه برگزاری کنسرت «همراه با خاطره‌ها» که قراربود اواسط مهرماه سال گذشته به مدت شش‌ب برگزارشود، اما در نهایت برگزار نشد. مجید انتظامی را همگان می شناسند. خصوصاً دوستداران سینما و موسیقی و کسانی که در زمینه موسیقی فیلم دستنی براترش دارند. هنرمندی که نامش با آثار بزرگ سینمایی گره خورده و موسیقی فیلم‌هایش، روایتگر قصه‌ای تازه در دل فیلم است. آنچه‌آن که با جادوی داستان سحرانگیزش، مخاطب را به عالمی دیگر می برد. آثاری همچون «از کرخه تا راین»، «بای سیکل ران»، «بوی پیراهن یوسف»، «آژانس شیشه‌ای»، «روز واقعه» و دیگر آثار ارزشمند این آهنگساز بزرگ که هریک شنیدنی است. در کارنامه پربار استاد انتظامی هم موسیقی جنگ به چشم می خورد و هم موسیقی های عاشقانه. اما آثاری که درباره حماسه و جنگ بوده، نقش پررنگ‌تری دارند و به گفته خودش جنگ را دغدغه خود می داند، چراکه آن را باور دارد و درس‌های بسیاری به او آموخته است و تلاش دارد با زبان هنر و موسیقی درد و رنج مردم جنگ‌زده را بیان کند. این آهنگساز قرار است از تاریخ ۱۴ تا ۱۸ آذرماه در تالار وحدت اجرای برنامه داشته باشد. مجید انتظامی موسیقیدان، آهنگساز و نوازنده در گفت‌وگو با «ایران» درباره ساخت موسیقی‌هایی که مربوط به جنگ و دفاع مقدس است سخن گفته است که در ادامه می خوانید:

گفت‌وگو را با کنسرت «همراه با خاطره‌ها» آغاز می‌کنیم؛ اجرائی که بعد از سال‌ها دوری شما از صحنه موسیقی، قرار است با همراهی ارکستر ملی ایران برگزار شود. درخصوص این برنامه توضیح بفرمایید!

حدوداً ۱۰ سال، شاید هم بیشتر فعالیتی در زمینه موسیقی نداشتم و از این فضای کاری فاصله گرفتم. نه اثری نوشتم و نه در این زمینه کاری تولید کردم. البته این دوری، بیشتر به دلیل مشکلات جسمانی ام بود. اگرچه شیوع کرونا هم در کم‌کاری‌ام بی‌تأثیر نبود. به این دلیل که درآن مدت اتفاق خاصی در زمینه هنر، بوژه موسیقی رخ نداد. بنابراین ترجیح دادم از این فضا دورباشم. البته در آن برهه زمانی، اتفاقاتی رخ داد و کمک کرد تا بیشتر از این فضا کناره‌گیری کنم... این دوری ادامه داشت تا اینکه سال گذشته تعدادی از دوستان با من تماس گرفتند و قرار ی گذاشتند و در نهایت برای بهتر شدن حال جسمی ام، پیشنهاد برگزاری کنسرت را مطرح کردند؛ کنسرتی با اجرائی قطعاتی که تا به امروز کمتر شنیده شده است. براین اساس لیستی از قطعات منتخب از تهیه کردم و به سراغ نت‌ها رفتم. البته متأسفانه نت‌های یک تعداد از پارتیتورها، به دلیل جنس نامرغوب کاغذ و گذشتن زمان پاک شده و از بین رفته است. بنابراین با کمک یکی از دوستانم، تعدادی از این نت‌ها به‌صورت کامپیوتری نوشته شد و درنهایت لیست بلندبالایی با اجرائی حدود ۴ ساعت را به بنیاد رودکی پیشنهاد کردم و در ادامه با مشورت یکدیگر، قطعاتی همچون «از کرخه تا راین»، «آژانس شیشه‌ای»، «بوی پیراهن یوسف»، «شیخ بهایی»، «دیوانه از قفس پرید»، «ترن»، «دول» و... انتخاب شد. لازم بود یادآوری است، در اجرائی پیش رو، ترکیب اعضای ارکستر ملی ایران و همچنین تنظیم قطعات تغییر کرده و یک تعداد ساز جدید به گره اضافه شده است. این اجرائی تلفیقی از سازهای کلاسیک و پاپ است؛ سازهایی مانند گیتار، گیتار الکتریک، گیتار بک، درامز، گیتار باس و... و سازهای سنتی هم شامل ستار، کاماچه، فانون، سننور و تری است و همچنین سازهای محلی شامل نی انبان، دهل، دمام و دف که این کنسرت استفاده می‌شود. همه این برنامه‌ها برای سال گذشته برنامه‌ریزی شده بود اما به دلیل شرایط حاکم بر جامعه این کنسرت لغو شد و چون تصمیم داشتم بعد از سال‌ها دوری از مردم عزیزم، در شرایط بهتری میزان آنها باشم. این فرصت‌ها وجود آمد که از تاریخ ۱۴ آذرماه اجرائی برنامه را به مدت چند شب برگزار کنیم.

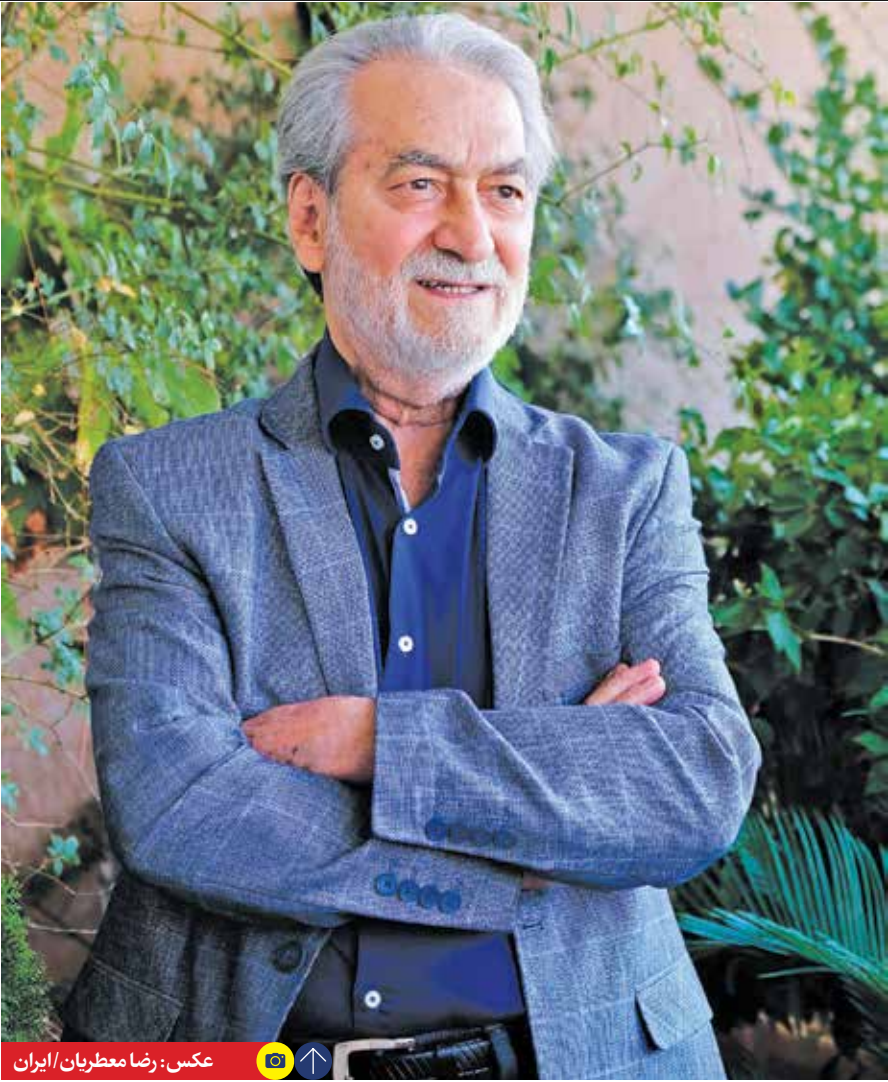
انتخاب قطعات به چه صورت است؟

در این کنسرت قرار است «سمفونی حماسه خرمشهر» برای اولین بار به‌صورت کامل اجرا شود. همچنین قطعاتی چون «دول»، «شیخ بهایی»، «ترن» و... اجرا شود که مردم با آنها خاطره دارند و زندگی کرده‌اند و من نیز آنسی دیرینه با این قطعات دارم و همچنان با آنها زندگی می‌کنم. امیدوارم این کنسرت مورد استقبال قرار بگیرد و مردم لذت ببرند.

نکته دیگر اینکه اکثریت نوازنده‌های ارکستر جوان هستند و در نتیجه در کارهای گروهی تجربه کمتری دارند. البته در این مدت زمان، فرصت‌ها وجود آمده که خدا را شکر به نتیجه قابل قبولی رسیده‌ایم.

اشاره داشتید حدود ۱۰ سال از دنیای موسیقی فاصله گرفته بودید؛ در این مدت زمان به چه کارهایی می‌پرداختید؟

از مدت‌ها قبل، حدود ۱۰۰ ساعت موسیقی برای انتشار آماده کرده‌ام، اما فرصتی برای عرضه آن به بازار موسیقی فراهم نشده بود. بنابراین تصمیم گرفتم آرام‌آرام کارهایم را منتشر کنم. البته باید بگویم متأسفانه در ایران، پخش و انتشار یک اثر، مشکلات و پروسه‌های بسیاری دارد. به‌طور مثال باید برای موسیقی ای که ۴۰ سال قبل ساخته شده و بارها و بارها از تلویزیون پخش شده، تمامی مراحل دریافت مجوز طی شود. براین اساس چون ساخت این آثار مربوط به سال‌ها قبل بوده، برای دریافت مجوز آنها، می‌بایست مبلغی به یک شرکت نشرو و پخش آثار موسیقی پرداخت می‌کردم که جدا از هزینه مالی، پروسه زمانی بسیاری هم برای دریافت مجوز صرف می‌شد. نکته دیگر اینکه تمامی این قطعات سرمایه‌های عمر من هستند و باید به درستی از آنها استفاده شود و من برای پرهیز از سوءاستفاده از آثارم، تمامی قطعاتم را به ثبت بین‌المللی رساندم تا اگر روزی نبودم، عواید آن به فرزندانم برسد. هرچند دسترسی به این قطعات آسان است و به راحتی می‌توان در فضای مجازی جست‌وجو و دانلود کرد. این درحالی است که باید به حق و حقوق

عکس: رضا معطریان/ایران

دارم هنگام اکران این فیلم در سینماها، به مدت دو روز صدای موسیقی فیلم را ببستند و سرانجام با درخواست تهیه‌کننده صدای موسیقی باز شد. براین اساس باید بگویم من آهنگسازم و اگر موضوعاتی که سفارش داده می‌شود، مورد پسند و علاقه‌ام باشد، در آن مورد تحقیق و تفکر می‌کنم و کار می‌سازم. دوران هشت سال دفاع مقدس و جنگ تحمیلی و مملکت‌مان را تصاحب کردند. بنابراین، این عشق و علاقه همچنان در من زنده است و به سبب همین عشق، توانستم تفکر و اندیشه و علاقه‌ام را با زبان موسیقی بیان کنم. البته باز هم تأکید می‌کنم موسیقی دفاع مقدس بخشی از فعالیت آهنگسازامی بوده و در کنار آن موسیقی‌های محلی، همچون لری، کردی و... هم ساختم. مانند موسیقی فیلم «جایی برای زندگی». البته موسیقی‌هایی هم در سبک کلاسیک غربی ساختم. با این تفاسیربار دیگر تأکید می‌کنم، من آهنگسازم و برای عشق و علاقه‌ام می‌نویسم و کار می‌کنم و قدری روزی که نباشم، فرد دیگری این مسیر را ادامه خواهد داد. درواقع رسالت آهنگساز، نوشتن و تولید است و همان‌طور که قبل‌تر اشاره کردم، درخصوص ساخت موسیقی جنگ، ابعاد وسیع‌تری در اختیار آهنگساز است چرا که در این گستره، موضوعات بسیار زیبا و ماندگاری نهفته است که می‌توان با زبان هنر آن را بیان کرد و شاید هم گرایش من به همین سبب است. جنگ به من درس‌های بسیاری داد و انواع موسیقی‌های رزمی و ناپخته هم گرایش من به همین سبب است. جنگ به من درس‌های بسیاری داد و انواع موسیقی‌های رزمی و ناپخته هم گرایش من به همین سبب است. جنگ به من درس‌های بسیاری داد و انواع موسیقی‌های رزمی و ناپخته هم گرایش من به همین سبب است.

آن زمان مردم با عشق بر سر صف‌ها ایستادند و کردی اعتراضی نداشت و همه مردم، برای صیانت از وطن به یکدیگر کمک می‌کردند. من موزیسین نیز این وظیفه را در خود می‌دیدم و می‌بینم تا یا نوشتن و تولید است. این گونه به مملکتم خدمت‌کنم.

با گذشت بیش از ۳۰ سال از دوران هشت سال دفاع مقدس، آیا طی این سال‌ها توانسته‌ایم با زبان موسیقی، این دوران را به درستی حفظ کنیم و گرمی بداریم، یا تولید آثار با این عنوان و موضوع به همان دوران خلاصه می‌شود؟

در دوران هشت سال دفاع مقدس ، تلاش مردم نجات و حفظ وطن، از جمله دشمنان بود و نمی‌گذاشتند مملکت تجزیه شود، اتفاقی که شاید باز هم رخ بدهد و تکرار شود، اما بعد از آن دوران، سیاست به گونه‌ای دیگر شد. من نیز به فعالیتیم در این زمینه ادامه دادم و خواهم داد. چرا که دوران هشت سال دفاع مقدس هیچ‌گاه فراموش نمی‌شود. همان‌طور که جنگ جهانی اول و دوم فراموش نشد و همچنان در دنیا، درباره آن فیلم می‌سازند. چرا که معمولاً بعد از جنگ برای مردم، انجام می‌دادم و آن دوران ندارند، آثار درخشان و ماندگار تولید می‌شود و ما نیز می‌بایست برای نسلی که هنوز متولد نشده، تولیدات خوب و اثرگذار داشته باشیم. شش‌ساز خرابی از تاریخ این مملکت درگیر جنگ تحمیلی و خانه‌خالی بوده است

در دوران هشت سال دفاع مقدس ، تلاش مردم نجات و حفظ وطن، از جمله دشمنان بود و نمی‌گذاشتند مملکت تجزیه شود، اتفاقی که شاید باز هم رخ بدهد و تکرار شود، اما بعد از آن دوران، سیاست به گونه‌ای دیگر شد. من نیز به فعالیتیم در این زمینه ادامه دادم و خواهم داد. چرا که دوران هشت سال دفاع مقدس هیچ‌گاه فراموش نمی‌شود. همان‌طور که جنگ جهانی اول و دوم فراموش نشد و همچنان در دنیا، درباره آن فیلم می‌سازند. چرا که معمولاً بعد از جنگ برای مردم، انجام می‌دادم و آن دوران ندارند، آثار درخشان و ماندگار تولید می‌شود و ما نیز می‌بایست برای نسلی که هنوز متولد نشده، تولیدات خوب و اثرگذار داشته باشیم. شش‌ساز خرابی از تاریخ این مملکت درگیر جنگ تحمیلی و خانه‌خالی بوده است

در کدام یک از آثارتان، خود را در میدان جبهه و جنگ احساس کردید؟

من همیشه کنار رزمنده‌ها بوده و هستم و برای آنها احترام بسیاری قائلم. من یک وطن‌پرستم. وطنم را دوست دارم و حاضرم از جزء‌جزء این سرزمین دفاع کنم. شوستاکوویچ، آهنگساز نامدار روسی ، دورانی که در کشورش جنگ بود به جبهه رفت. مسئولان آن کشور بارها و بارها او را از میدان جنگ خارج کردند و به او کوشزد می‌کردند کار تو نوشتن موسیقی است نه جبهه و جنگ و این فضا، جای افراد دیگری است، اما او بار دیگر به میدان رفت. بنابراین افراد بسیاری هستند که فشار مملکت‌شان‌اند و حاضرند برای صیانت از این مرز و بوم جان خود را فدا کنند. من نیز برای دفاع از مملکتم کاری را انجام می‌دهم که نسبت به آن شناخت و آگاهی دارم. اگرچه ممکن است مورد سلیقه و پذیرش بسیاری از افراد نباشد. به هر حال در شرایطی زندگی می‌کنیم که فشار اقتصادی بسیاری است و در فضای مجازی، تصاویری نمایان است که بیانگر مشکلات اقتصادی مردم سرزمینم بوده. اما راه‌حل این مشکلات وظیفه من و شما نیست. وظیفه سیاستمداران است. اگرچه نمی‌توانیم بی‌تفاوت از کنار آنها عبور کنیم و رسالت من آهنگساز، انتقال حس و درک و دریافت اتفاقات جامعه به مخاطب است.

آیا موسیقی‌هایی که برای جبهه و جنگ ساخته می‌شود، باید در هفته مناسب این عنوان پخش و اجرا شود؟

خبر، متأسفانه مسئولان این گونه برداشت و بهره‌برداری می‌کنند حتی برخی از موسیقی‌های من را خاص ایام سوگواری می‌دانند. اما این موسیقی‌ها برای مرگ‌ومیر ساخته نشده و این اشتباه افرادی است که زبان موسیقی را نمی‌شناسند و متأسفانه اجزای‌ها هم کسب نمی‌کنند. این موسیقی برای فیلمی مانند «بوی پیراهن یوسف» ساخته شده که موضوع آن آزادی اسرا است. موسیقی فیلم «از کرخه تا راین» هم، هیچ‌گونه ارتباطی با موضوعات سوگ ندارد که دائماً صدا و سیما در چنین مراسم‌هایی آنها را پخش می‌کند. به‌طور مثال چند سال گذشته و در ایام تاسوعا و عاشورا برای پخش مسابقه فوتسال ایران موسیقی فیلم از «کرخه تا راین» را بر روی بازی گذاشته بودند که بسیار تعجب‌آور بود. البته همان‌طور که تاکید کردم هیچ‌گونه حقوق مؤلف رعایت نمی‌شود. اگرچه چنین اتفاقاتی در این مملکت چندان دور از ذهن نیست.

با توجه به تجربه شما در ساخت موسیقی‌های دفاع مقدس، از دیدگاه شما موسیقی چه نقشی از کرداری در سینمای دفاع مقدس داشته و این موسیقی‌ها چه میزان توانسته جلوتر از فیلمنامه حرکت کند؟

یکی از مسائل و مشکلات ما برای ضبط موسیقی در ایران، این است که به‌صورت تک‌نفره اجرا و ضبط می‌شود تا در نهایت یک کار ارکسترال، محصول آن باشد. این درحالی است که نوازنده به کل کار موسیقی متن، اشراق و آگاهی ندارد و طبیعتاً نمی‌تواند حس و ارتباط خوبی با آن برقرار کند. من در تخیلم موسیقی را بسیار وسیع می‌بینم ولی نوازنده این احساس را دریافت نمی‌کند. بنابراین براساس درک و احساس خودم، این موسیقی‌ها را می‌نویسم والبته زمانی که بر روی فیلم قرار می‌گیرد، ممکن است به سبب همخوانی با فیلمنامه تغییراتی روی آن اعمال شود. متأسفانه به‌دلیل کمبود امکانات در ایران معمولاً آنچه در ذهن کارگردان و گروه فیلمسازی است، ساخته نمی‌شود ذهن در نتیجه من به عنوان آهنگساز، سعی می‌کنم، ذهنم را به پرورش دربیارم و فیلم‌ها را در حالت ایدئال‌تری در ذهن پرورش دهم... این‌مشکل را در زمینه ضبط موسیقی هم دارم. امکان این‌که همانند اکثر جاهای دنیا، همه نوازنده‌های ارکستر با هم بنشینند و همزمان فیلم را روی پرده بزرگ ببینند و موسیقی را اجرا کنند، در ایران وجود ندارد، یا بسیار محدود است. در نتیجه نوازنده‌ای که تک به تک به استودیو می‌آید و در دل کار قرار نمی‌گیرد، احتمالاً توان اینکه تمام حس آهنگساز را دریافت کند و آن را منتقل کند، کمتر است.

اما اینکه موسیقی حماسی چه میزان توانسته در سیمای دفاع مقدس موفق عمل کند، به نظر مردم و مخاطبان بستگی دارد. زمانی که موسیقی فیلم «از کرخه تا راین» روی فیلم قرار گرفت، تمام بدنم از ترس و اضطراب می‌لرزید و احساسم این بود کار خوبی از آب در نیامده، اما وقتی موسیقی کار مورد استقبال مردم قرار گرفت بسیار خوشحال شدم.

با توجه به کارنامه پربار شما در زمینه موسیقی و تلاش بسیار شما در این سال‌ها، خواسته شما از مسئولان چیست؟

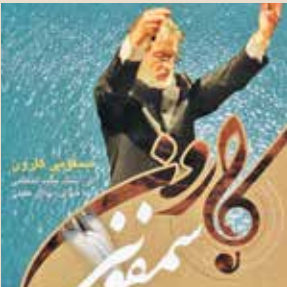
خواسته و آرزوی من این است که قدر کارهای فرهنگی دانسته شود و در لایه‌ای کارهای سفارشی خلاصه و کم نشود. به‌طوری‌که حتی یادی هم از آنها نمی‌شود. بیش از ۲۰ سال گذشته برای تخت جمشید موسیقی ساختم اما نمی‌دانم این اثر چه سرنوشتی پیدا کرد. من برای آزادی آهنگ ساختم، اما نمی‌دانم در دست کیست و کجا است! وقتی آثارم در دسترس عموم نیست یعنی عمرم به هدر رفته، حتی اگر بابت آن دستمزد گرفته باشم.

آیا برای موسیقی‌های مناسبتی مانند دفاع مقدس، ژانر خاصی تعریف می‌کنید یا می‌توان آن را گونه‌ای از موسیقی‌های رزمی و حماسی نامید؟

بشر

سینمایی خرمشهر

سینمایی خرمشهر

سینمایی خرمشهر

سینمایی خرمشهر

سینمایی خرمشهر

سینمایی خرمشهر